

‘Doorvragen naar het waarom kan bomen redden’

Ommetje door Haaksbergen met Lars van der Wal

‘Ik zoek mensen die een kapvergunning aanvragen altijd op en stel directe vragen, zoals waaróm ze dat doen.’ Met die aanpak redde boom- en groenbeheerder Lars van der Wal al meerdere beeldbepalende bomen in de gemeente Haaksbergen. Hij houdt van een praktische rechtdoorzee aanpak. ‘Door echt met mensen te praten, creëer je bovendien draagvlak. Ik heb mijn doel bereikt als iedereen tevreden is.’

Auteur: Hanneke Tax

Sinds hij enkele jaren geleden in Haaksbergen verantwoordelijk werd voor bomen en groen, streeft Van der Wal naar meer biodiversiteit en herstel van gelaagdheid in het groen. ‘Tussen gras en bomen is op veel plaatsen een hele tussenlaag verdwenen onder het mom van veiligheid. Daar hebben we nu last van, want zulke heesters en struiken vormen een toevluchtsoord voor allerlei fauna. Daarom probeer ik waar mogelijk bosplantsoen terug te brengen of het te behouden. Om dezelfde reden laat ik de vele wadi’s in onze gemeente niet meer inzaaien als een strak gazon, maar met een bloemrijk mengsel. Verder passen we op veel plaatsen een mix van vaste planten toe in plaats van de eentonige aanplant die we kennen van het gemeentelijke straatgroen. Het oogt misschien wat ruiger, maar draagt enorm bij aan de biodiversiteit.’

Praktijkgericht vakmanschap

Om zijn kennis bij te houden en te verdiepen, neemt Van der Wal onder meer deel aan bijeenkomsten van de KPB (Kring Praktiserende

Boomverzorgers) en volgde hij recent de VETCert-opleiding. ‘Zo hou je ook bij wat er leeft in het vak. Het valt me op dat de bomenwereld eensgezinder is dan ooit: we willen bomen behouden in plaats van te makkelijk vervangen en zijn uit op meer ecologische waarde.’ Hij is het ook met zijn vakgenoten eens over de eind 2023 gepubliceerde ‘zwarte lijst’ van bomen die invasief zouden zijn. ‘Terwijl veel daarvan juist heel nuttig zijn de stad. Bijvoorbeeld *Robinia*: een fantastische stadsboom, als je maar weet waar en hoe je hem moet toepassen. Om voor het buitengebied waardevolle, veelal inheemse bomen te kiezen, hebben we zo’n lijst ook niet nodig.’

Een mooi voorbeeld van zo’n praktijkgerichte benadering is de oude wilg aan ‘t Kempeke. Het is voor een wilg al een echte veteranboom: ‘Een mooi voorbeeld in mijn VETCert-presentatie.’ Rondom de kroonprojectie liet Van der Wal ter bescherming een takkenril aanleggen. ‘Zo’n boom kun je alleen behouden als je ook de omgeving meeneemt. Dat vraagt

‘Zo’n boom kun je alleen behouden als je ook de omgeving meeneemt’

contact met bewoners, vooral als de boom recht voor iemands huis staat. Goede uitleg zorgt voor meer begrip en dan groeit ook het draagvlak.’

Ook over het Handboek Bomen wil hij wel wat kwijt. ‘Het is een waardevol instrument dat je veel werk uit handen neemt, bijvoorbeeld bij het opstellen van bestekken of uitvoeringsrichtlijnen; dan kun je er gemakkelijk naar verwijzen. Maar als je de snoeirichtlijnen verkeerd interpreteert, kun je bomen verminken. Bovendien is het onzin dat het hele rijprofiel vrij moet zijn van takken. Een veegtakje is geen enkel probleem. We komen eens in de drie jaar langs om te snoeien. Als er dan geen schade aan de takken zichtbaar is, moet je je afvragen of zo’n tak in het rijprofiel er echt af moet. We zijn als bomenwereld te veel gefocust op veiligheid en regeltjes. Gelukkig zie ik dit veranderen, in positieve zin voor de boom. De komst van QTRA (*quantified tree risk assessment*) in de bomenwereld is hier een mooi voorbeeld van. Kortom: het blijft belangrijk om richtlijnen te combineren met vakkennis.’

Ruim vijftig procent eik

‘De focus op veiligheid en netheid gaat nog steeds regelmatig ten koste van de boom’, stelt Van der Wal. ‘Is er bijvoorbeeld kans op zonnebrand, laat dan in elk geval wat stamschot zitten of onderhoud de bemanteling met een heggenschaar. Het valt me op dat we dit bij beuken vaak goed doen, maar bij lindes niet. Verder moet je deze soorten natuurlijk zo veel mogelijk vermijden op reflecterende, stenige locaties.’ Hij benadrukt dat de vitaliteit van de boom de belangrijkste factor is bij veel aantastingen. ‘Een boom met een goede conditie kan veel meer hebben. Is de boom al verzwakt, dan zijn zonnebrand, zwammen of plagen al snel een probleem. Soortkeuze en standplaats blijven dus bepalend.’

Die soortkeuze is in Haaksbergen vanouds niet erg gevarieerd, vertelt hij: ‘In de jaren zeventig en tachtig werden vrijwel alle laanstructuren met eiken aangeplant, met als resultaat ruim vijftig procent eiken. Het zijn gelukkig sterke en gezonde bomen, maar we zorgen toch graag voor meer risicospreiding. Als er één uitvalt,

planten we iets anders terug. In het buitengebied kiezen we dan voor inheemse soorten zoals haagbeuk, veldesdoorn of linde; binnen de bebouwde kom is in principe elke soort welkom die een positieve bijdrage kan leveren. Daarbij gebruikten we de 10-20-30-regel van Santamour om risico’s te spreiden. Dat houdt het bestand veerkrachtig. Maar de eiken zijn heel sterk. Ze vallen weinig uit, dus daar zitten we voorlopig nog wel aan vast’, lacht hij.

Veel eiken, dus veel rupsen?

Bij veel eiken verwacht je ook veel overlast van de eikenprocessierups (EPR). ‘Maar dat valt mee’, zegt Van der Wal. ‘Op onze 10.000 eiken hebben we ongeveer vijftig nesten gevonden. Toen ik hier begon, werden 2000 eiken behandeld met Xentari. Door gerichter te kijken, kregen we dat aantal meteen een stuk naar beneden. We zijn toen overgestapt op nematoden; daarmee behandelden we in 2024 nog zo’n 600 bomen. Sinds 2025 bestrijden we helemaal niet meer. We werken met vlinderfilterkasten van Storix. Het belangrijkste is dat je de biotoop beter inricht en natuurlijke vijanden aan het werk zet. We zuigen ook alleen nesten weg onder de tien meter en enkel binnen de bebouwde kom; zo laten we ook nog wat over voor de natuurlijke vijanden. Wij delen onze kennis en ervaring hierover graag. Inmiddels overweegt ook Enschede om te stoppen met chemisch bestrijden. In Losser werd ondanks de grote plaagdruk al geen chemie meer gebruikt en volop ingezet op biodiversiteit. Daarmee zijn ze wat mij betreft een voorbeeld voor anderen.’

Goede gesprekken

Van der Wal ziet communicatie als cruciale factor in het boombeheer. ‘Een gezonde, particuliere eik aan de Eibergsestraat zou vergunningsvrij gekapt mogen worden. Maar toen ik ging kijken, bleek de stamdiameter net iets meer dan 50 centimeter. Daarmee is kap vergunningsplichtig. Zo konden we de boom behouden. Ik pleit trouwens voor een grens van 30 centimeter voor alle bomen in de gemeente. Nu zijn er verschillen in de regels tussen kom en buitengebied en dat is onduidelijk en minder eerlijk.’

Hij noemt nog ander voorbeeld, van een kapvergunning voor een grote, oude boom in een achtertuin. ‘De bewoners waren terecht bang dat er takken zouden kunnen uitvallen. In ons gesprek bleek dat zij de boom liever wilden behouden, maar dachten dat dit niet kon. In

Binnenkort wordt deze boom bij het gemeentehuis ondersteund door een houten Atlas-sculptuur.

goed overleg hebben we de boom toen laten snoeien en nu kan hij nog jaren mee.' Een andere boom die werd gered, staat op de beoogde inbreidingslocatie voor een woningbouwproject. 'Een grote boom bleek eerst helemaal niet in het schetsontwerp voor te komen. Toen het ontwerp in overleg was aangepast, stonden er woningen getekend tot in de kroonprojectie. Dan zeg ik: je moet echt eerst even naar die plek en die boom gaan kijken, zodat je er vanaf het begin omheen kunt ontwerpen in plaats van drie jonge boompjes in te tekenen. Uiteindelijk is het hele project niet doorgegaan.' Hij vervolgt: 'Ik merk dat landschapsonwerpers

nog moeten wennen aan hoe wij de openbare ruimte gezond willen inrichten. Zo tekenen ze ook vaak nog laanstructuren met uniforme bomenrijen. Dat ziet er op papier mooi uit, maar past niet in deze tijd, waarin we met diversiteit werken aan vitale groenstructuren.'

Atlas

De organisatie van de gemeente Haaksbergen is relatief klein. 'Daardoor zijn de lijnen kort', zegt Van der Wal. 'We kennen elkaar en ik heb inmiddels een naam opgebouwd als boombeheerder. Dat maakt het makkelijker om invloed te hebben op ontwerp en uitvoering

van projecten.' Een mooi voorbeeld van creatief boombehoud zien we bij terugkomst bij het gemeentehuis. 'Zonder steun zou deze boom volledig omvallen en dat kan niet op deze locatie', wijst hij. 'Op deze prominente locatie gaan we de bestaande stut vervangen door een houten sculptuur die is geïnspireerd op het beeld van Atlas die de wereldbol draagt. Voor mij symboliseert dit de samenwerking tussen mensen en tussen mens en boom. Het laat zien dat je elkaar wederzijds nodig hebt.'

'Dan zeg ik: je moet echt eerst even bij die boom gaan kijken'

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!